

УДК 352.071:005.21(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.207.292-298>**Грабчук І.Ф.**

кандидат економічних наук

Поліський національний університет

Grabchuk Inna

PhD in Economic Sc

Polissia National University

<https://orcid.org/0000-0001-5548-6034>**Бовсуновська Т.М.**

Поліський національний університет

Bovsunovska Tetyana

Polish National University

<https://orcid.org/0009-0001-9515-6221>**Никитович І.І.**

Поліський національний університет

Nikytovych Ivan

Polish National University

<https://orcid.org/0009-0000-9203-9209>

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФРАСТРУКТУРИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ УКРАЇНИ

У статті досліджено теоретичні засади та практичні механізми управління розвитком інфраструктури в територіальних громадах України. Визначено роль інфраструктурного потенціалу як ключового чинника соціально-економічного зростання та конкурентоспроможності громад. Розкрито вплив децентралізаційних процесів і післявоєнних викликів на трансформацію моделей управління. Обґрунтовано необхідність застосування стратегічного, партнерського й інноваційного підходів у формуванні місцевої інфраструктурної політики. Акцентовано на важливості цифровізації, державно-приватного партнерства та інституційного зміцнення органів місцевого самоврядування. Запропоновано напрями удосконалення механізмів координації суб'єктів управління та підвищення ефективності використання ресурсів для забезпечення стійкого розвитку громад.

Ключові слова: територіальні громади, інфраструктура, управління розвитком, децентралізація, стійкий розвиток, державне управління, місцеве самоврядування, інноваційні підходи, публічно-приватне партнерство, цифровізація.

MANAGEMENT OF INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN TERRITORIAL COMMUNITIES OF UKRAINE

The article examines the theoretical foundations and practical mechanisms of infrastructure development management in territorial communities of Ukraine. It emphasizes the critical role of infrastructure as a determinant of socio-economic growth, local competitiveness, and quality of life. The study analyzes the impact of decentralization reforms and post-war reconstruction challenges on the transformation of management models, highlighting disparities in infrastructure provision across different regions and types of communities. The research identifies key obstacles, including limited financial and investment capacity, aging engineering networks, insufficient institutional structures, and low levels of project management expertise. Based on a synthesis of domestic and international literature, the article substantiates the need for integrated strategic, innovative, and partnership-based approaches in local infrastructure policy. It argues for the implementation of digital tools, geospatial information systems, public participation mechanisms, and public-private partnership frameworks to enhance transparency, accountability, and operational efficiency. The study also emphasizes strengthening institutional capacity through training, creation of project management offices, and coordination between state, regional, and local governance bodies. Finally, the article proposes specific directions for improvement, including prioritization of investment projects, sustainable and green infrastructure initiatives, and resilient planning strategies to ensure long-term socio-economic stability. The findings provide methodological and practical insights for local authorities, policymakers, and researchers seeking to optimize infrastructure management

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Грабчук І.Ф., Бовсуновська Т.М., Никитович І.І., 2025

and foster sustainable development of territorial communities in Ukraine.

Thus, effective management of infrastructure development is a determinant of sustainable development of territorial communities, ensuring the growth of the population's well-being, strengthening economic potential, and integrating Ukraine into the European space of sustainable cities and communities.

Keywords: territorial communities, infrastructure, development management, decentralization, sustainable development, public administration, local self-government, innovative approaches, public-private partnership, digitalization

JEL classification: R 58.

Постановка проблеми. Розвиток інфраструктури територіальних громад є ключовою передумовою підвищення їх соціально-економічної спроможності, забезпечення належного рівня життя населення та реалізації принципів сталого розвитку. За останні десятиліття в Україні інфраструктурне забезпечення територіальних громад стикалося з цілою низкою проблем: на територіях громад спостерігається недостатньо розвинена дорожня мережа, існують проблеми з енергозабезпеченням, водопостачанням, комунальними послугами, що значно ускладнює повсякденне життя та економічну діяльність на території громади; стан соціальної інфраструктури, медицина, освіта, комунальні та побутові послуги часто не відповідає потребам населення, що негативно впливає на якість життя і демографічну стабільність громад та недостатнє фінансування, слабка координація між центральними, регіональними й місцевими органами влади, а також відсутність системного підходу до планування й реалізації інфраструктурних проєктів призводять до нерівномірного розвитку громад і поглиблення відчуження між різними регіонами [12].

В умовах децентралізації влади, що відбулася в Україні на органи місцевого самоврядування покладено значну відповідальність за формування ефективної системи управління інфраструктурними ресурсами. Однак реальні можливості громад у даному напрямі часто обмежені нестачею фінансових ресурсів, недосконалістю стратегічного планування, браком кваліфікованих кадрів і нерозвиненими механізмами державно-приватного партнерства.

Важливим науковим завданням є пошук оптимальних моделей управління розвитком інфраструктури, які враховують специфіку кожної територіальної громади, її ресурсний потенціал, географічні та соціально-економічні особливості. Сучасні підходи до управління розвитком інфраструктури у територіальних громадах мають орієнтуватися на інтеграцію стратегічного, інвестиційного та інноваційного управління, що дозволить забезпечити комплексний розвиток інфраструктури: транспортної, комунальної, соціальної, енергетичної, цифрової.

З практичного погляду проблема набуває особливої актуальності у контексті післявоєнного відновлення України, коли значна частина інфраструктури зазнала руйнувань, а місцеві бюджети потребують ефективних інструментів планування та координації відбудови. Рациональне управління інфраструктурними проєктами стає запорукою економічного зростання громад, підвищення інвестиційної привабливості територій та соціальної згуртованості населення. Таким чином,

актуальність дослідження визначається необхідністю наукового обґрунтування механізмів управління розвитком інфраструктури територіальних громад в Україні з урахуванням сучасних викликів – економічних, соціальних і безпекових. Розв'язання зазначеної проблеми має вагомe значення у реалізації державної регіональної політики, зміцнення місцевого самоврядування та створення умов для сталого розвитку територій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасних умовах соціально-економічних трансформацій питання ефективного управління розвитком інфраструктури в територіальних громадах України набуває особливої актуальності. Вітчизняна та зарубіжна наукова література засвідчує посилення міждисциплінарного інтересу до проблематики ефективного управління розвитком інфраструктури в територіальних громадах України, яке спотерігається на перетині публічного управління, економічної політики, регіонального розвитку та муніципального менеджменту.

Більшість українських дослідників аналізують інфраструктурні процеси крізь призму адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади. Відтак, Пронько Л.М., Колесник Т.В., Гуцол М.В. наголошують на тому, що децентралізація виступає ключовою реформою, здатною суттєво впливати на ефективність управлінських процесів через кілька ключових напрямів: розширення автономії місцевих органів влади, удосконалення управління ресурсами, розвиток інфраструктури, підвищення прозорості та підзвітності, покращення якості надання публічних послуг, здатність адаптуватися до війни та надзвичайних ситуацій, а також активізацію участі громадян у процесах управління [11]. У своєму дослідженні Готра В. та Ковач А. проаналізували вплив децентралізації на розвиток сільських територій, підкреслюючи трансформації, які реформа спричинила в економічному середовищі сільських громад [6, с. 35]. Відтак, можемо стверджувати, що науковці встановили, що впровадження децентралізаційних змін стало поштовхом до суттєвого покращення соціальної та економічної інфраструктури у територіальних громадах.

Пальчук В. наголошує, що децентралізація створила умови для розширення фінансової автономії місцевих бюджетів, що дало громадам можливість інвестувати у розвиток соціально-побутової, транспортної, комунальної та соціально-культурної інфраструктури. Автор аналізує напрями покращення управління інфраструктурою громад, від реконструкції шкіл, медичних закладів та доріг до модернізації систем водопостачання, благоустрою територій і впровадження

енергоефективних технологій. Водночас, у публікації також підкреслюються проблемні аспекти: нерівномірність інфраструктурного розвитку між громадами, брак кваліфікованих кадрів, недостатність стратегічного планування, а також складнощі із залученням інвестицій. [10, с. 69]. На нашу думку, автор акцентує на необхідності підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, удосконалення законодавчої бази та посилення державної підтримки.

Питання фінансового забезпечення інфраструктурних ініціатив є центральним у сучасних публікаціях. За дослідженнями науковців та практиків, більшість громад покладається на бюджетні ресурси, які залишаються обмеженими, що знижує здатність до реалізації великих інвестиційних проєктів. У зв'язку із зазначеним особливу увагу приділяють розвитку державно-приватного партнерства, яке дозволяє не лише мобілізувати додаткові інвестиції, але й підвищує ефективність управління за рахунок залучення приватного сектору до експлуатації та обслуговування об'єктів. Суттєвим кроком у реалізації завдань з розвитку інфраструктури територіальних громад є затвердження «Державної програми розвитку сільського господарства на 2021–2025 роки» [12], яка передбачає фінансування будівництва та реконструкції доріг, мостів та інших інфраструктурних об'єктів, необхідних для забезпечення ефективного розвитку громади.

Справедливою видається позиція А.В. Герцег [5], який зазначає, що визначення інфраструктурних потреб у сільській місцевості полягає в оцінюванні та координувати схем планування й генеральних планів розвитку сільських муніципалітетів. Однак без державної підтримки та багатоканального фінансування, що ґрунтується на спільній участі регіональних, територіальних і місцевих бюджетів, позабюджетних фондів, юридичних і фізичних осіб, муніципалітетів, впровадження соціальних реформ, спрямованих на підтримку фермерства, забезпечення належної інфраструктури стає неможливим. Тобто, за відсутності такого комплексного підходу ефективне задоволення ключових інфраструктурних потреб населення територіальних громад є недосяжним. Підтримуючи позицію О.П. Недбалюка та О.А. Дем'янишиної [9], варто зазначити, що управління інфраструктурним комплексом починається зі створення унітарних підприємств, засновником яких виступає державний орган. Тобто, ефективне функціонування інфраструктурного комплексу має здійснюватися за такими напрямками: проведення аналізу стану й рівня розвитку сільської інфраструктури на основі постійного моніторингу; формування довгострокових і короткострокових цільових програм розвитку інфраструктурних сфер територіальних громад; забезпечення координації та системного вдосконалення всіх галузей і видів інфраструктурної діяльності на різних територіальних рівнях.

З огляду на виклики, спричинені війною, наукові дослідження останніх років дедалі частіше акцентують на питаннях відбудови інфраструктури та формування стійких громад. Тому науковці наголошують на потребі інституціоналізації механізмів участі, через

нормативно закріплені процедури та розвиток цифрових комунікаційних платформ.

Незважаючи на значну кількість наукових і практичних напрацювань, залишається низка нерозв'язаних проблем.

✓ *По-перше*, бракує порівняльних емпіричних досліджень, які б оцінювали ефективність різних моделей управління інфраструктурою у громадах різного розміру.

✓ *По-друге*, недостатньо науково-практичних досліджень із кількісним вимірюванням впливу інструментів державно-приватного партнерства і фінансових механізмів на довгострокову економічну стійкість громад.

✓ *По-третє*, майже відсутні методичні підходи до пріоритизації проєктів відбудови в умовах обмежених ресурсів і високої невизначеності.

Таким чином, сучасна наукова література формує ґрунтовну базу для подальших досліджень, проте вимагає формування наукового підходу до вдосконалення системи управління інфраструктурним розвитком у межах місцевого самоврядування

Метою статті є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад та практичних підходів до вдосконалення управління інфраструктурним розвитком у територіальних громадах України.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких основних завдань: узагальнити теоретичні підходи до трактування сутності та структури інфраструктури територіальних громад, її ролі в соціально-економічному розвитку; проаналізувати сучасний стан інфраструктурного забезпечення територіальних громад України та виявити ключові проблеми й диспропорції; визначити механізми та інструменти ефективного управління інфраструктурним розвитком, зокрема в умовах післявоєнного відновлення; обґрунтувати напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком інфраструктури на місцевому рівні.

Реалізація зазначених завдань сприятиме формуванню комплексного підходу до управління розвитком інфраструктури, здатного забезпечити підвищення спроможності територіальних громад, ефективне використання ресурсів та досягнення цілей сталого розвитку у післявоєнний період.

Виклад основних результатів дослідження. Стійкий розвиток сільської економіки та зростання значущості людського фактора в сучасному суспільстві прямо пов'язані з ефективним удосконаленням інфраструктури територіальних громад. Інфраструктура виступає базовим чинником формування конкурентоспроможності місцевої економіки, оскільки забезпечує взаємозв'язок виробничої, соціальної й просторової підсистем регіону.

Після завершення основного етапу адміністративно-територіальної реформи в Україні (2015-2020 рр.) понад 1400 територіальних громад отримали нові повноваження щодо управління інфраструктурою, земельними ресурсами та місцевими бюджетами. Водночас рівень інфраструктурного забезпечення між

громадами залишається надзвичайно диференційованим: від високого у центральних регіонах до критично низького у сільських і прифронтових територіях. Понад 40% об'єктів комунальної інфраструктури експлуатуються понад 30 років, а втрати води в мережах у середньому перевищують 25%. Аналіз стану транспортної інфраструктури вказує на низьку якість місцевих доріг, недостатню розвиненість громадського транспорту та потребу в оновленні технічної бази [12].

Важливою рисою інфраструктури є різноманіття інституцій, що сформувалися завдяки використанню широкого спектра природних ресурсів як ключового засобу виробничої діяльності [4, с. 88]. Іншими словами, інфраструктура територіальних громад в ринковому середовищі являє собою комплекс соціальних і економічних умов, спрямованих на розвиток усього виробничого процесу.

В інфраструктурі традиційно виокремлюють виробничу і соціальну складові частини. Вона охоплює транспортну, інженерно-комунальну, соціальну, освітню, медичну, культурну, інформаційно-комунікаційну та цифрову підсистеми [12, 13]. З наукового погляду, інфраструктурний розвиток територіальних громад є не лише технічним процесом модернізації об'єктів, а й стратегічною функцією місцевого управління, спрямованою на підвищення конкурентоспроможності території.

Варто підкреслити, що в умовах становлення ринкових відносин функції інфраструктури зазнали істотних трансформацій. Раніше відносно автономні галузі, зокрема й сільське господарство, поступово інтегрувалися у багатогалузеву агропромислову систему, що характеризується взаємним переплетенням інтересів, ресурсів і методів господарювання, орієнтованих на досягнення спільних кінцевих результатів у межах нової відтворювально-господарської моделі територіальної громади. Наразі продукція та послуги, що виникають на кожній стадії виробничого процесу, фактично стають проміжними товарами з безпосереднім впливом на подальші етапи агропромислового виробництва [4, с. 89]. У даному контексті ключова роль інфраструктури полягає в об'єднанні різних видів суспільного виробництва, що забезпечує скорочення часу виготовлення й обігу продукції та сприяє пришвидщенню оборотності капіталу. Отже, своєчасний розвиток інфраструктурних елементів територій є необхідною передумовою ефективного функціонування територіальних громад.

На сучасному етапі інфраструктура територіальних громад перебуває під впливом активних трансформаційних процесів, характерних для розвитку загального суспільного виробництва. Це проявляється у стиранні меж між галузевими інфраструктурними системами та взаємному проникненні їхніх елементів у межах громад. Така динаміка, безперечно, підсилює функціональне значення інфраструктури в реалізації соціально-економічної політики територіальних громад та зумовлює потребу враховувати зазначені зміни на макроекономічному рівні.

Розвиток інфраструктури територіальних громад є

комплексним процесом, який охоплює створення, модернізацію й утримання об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та економічну активність територій.

У статті Беновської Б. розглядається соціальна інфраструктура територіальних громад через призму взаємодії основних стейкхолдерів та їхніх інтересів у процесі управління та розвитку відповідних інфраструктурних об'єктів. Авторка визначає соціальну інфраструктуру як сукупність установ і сервісів, покликаних забезпечувати базові соціальні потреби населення: освітні, медичні, культурні, спортивні та інші. Особливу увагу приділено тому, що розвиток такої інфраструктури є неможливим без чіткого розуміння та узгодження інтересів усіх зацікавлених сторін: органів місцевого самоврядування, мешканців громади, бізнесу, громадських організацій, освітніх та медичних установ, а також держави як гаранта соціальних стандартів [3, с. 19].

Водночас, в Україні реалізуються й інші проєкти, спрямовані на підвищення рівня життя сільського населення. Серед них можна виділити: «Доступні ліки», «Електрифікація сільських територій», «Державна підтримка розвитку інтернет-інфраструктури у сільській місцевості», «Велике будівництво» тощо. Програма «Доступні ліки» має на меті зниження вартості лікарських препаратів і забезпечення мешканців села необхідними медикаментами. Проєкт «Електрифікація сільських територій» передбачає підключення до електромережі тих територіальних громад, які ще не мають доступу до електропостачання. Виконання програми «Державна підтримка розвитку інтернет-інфраструктури у сільській місцевості» спрямоване на підключення до інтернету понад 16 тисяч громад. Активне впровадження «Великого будівництва» забезпечує будівництво та ремонт доріг, водогонів, каналізаційних мереж і інших об'єктів критичної інфраструктури. Без сумніву, реалізація цих програм свідчить про посилену державну підтримку сільського населення та має позитивний вплив не лише на розвиток сільських територій, а й на соціально-економічний стан України в цілому.

Реформа децентралізації суттєво змінила механізми управління соціальною інфраструктурою, надавши громадам більше фінансових і адміністративних можливостей для планування та модернізації соціальних послуг. Водночас виникає низка проблем: нерівність доступу до соціальних послуг у різних громадах, дефіцит фінансових ресурсів, недосконалість управлінських компетенцій, недостатнє залучення громадян до процесів прийняття рішень.

Ефективне управління інфраструктурою можливе лише за умов наявності стратегічного бачення розвитку громади та системи управлінських механізмів, орієнтованих на збалансоване використання ресурсів. Відповідно до позиції окремих науковців сучасне управління інфраструктурними процесами має базуватися на принципах інноваційності, партнерства та соціальної відповідальності, що відповідає концепції сталого розвитку територій. Вчені також підкреслюють

важливість переходу від адміністративно-командних методів управління до адаптивних і децентралізованих підходів, які враховують специфіку кожної громади. Водночас, такий підхід потребує запровадження сучасних інструментів проектного менеджменту, стратегічного планування та цифрового моніторингу результативності інфраструктурних рішень. Застосування концепцій *good governance* та *smart community* сприяє побудові більш адаптивної, цифровізованої та орієнтованої на потреби громадян системи управління.

Важливою проблемою залишається дефіцит фінансування, адже власних доходів місцевих бюджетів недостатньо для капітальних інвестицій в інфраструктуру. Лише близько 15% територіальних громад мають інвестиційну спроможність самостійно реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти без зовнішньої допомоги. Крім того, війна, що триває з 2022 року, спричинила масштабні руйнування інфраструктурних об'єктів, особливо в енергетиці, житлово-комунальному секторі та транспортній мережі. Загальні втрати інфраструктури перевищують 150 млрд доларів США, що й потребує створення ефективних механізмів відновлення та управління відбудовними проектами, орієнтованих на стійкість і енергоефективність [8].

У сучасних умовах ключову роль у розвитку інфраструктури відіграють органи місцевого самоврядування, які мають забезпечувати стратегічне планування, координацію міжвідомчих дій і контроль за реалізацією проектів. У більшості громад відсутні спеціалізовані структурні підрозділи, здатні професійно управляти інфраструктурними процесами.

Важливим напрямом підвищення ефективності є Співпраця між територіальними громадами, також відома як Міжмуніципальне співробітництво. Сутність якого полягає у встановленні взаємовідносин між двома або більше територіальними громадами з метою спільного вирішення соціально-економічних, інфраструктурних та управлінських завдань. Така співпраця передбачає координацію ресурсів, обмін досвідом, спільне фінансування та реалізацію проектів, що покращують якість надання публічних послуг, розвиток інфраструктури, підвищення ефективності управління та економічну спроможність учасників Міжмуніципальне співробітництво. Завдяки міжмуніципальному співробітництву громади можуть реалізовувати великі проекти, які були б складними або недоцільними для окремих громад, наприклад будівництва та модернізації транспортної мережі, централізованих систем водопостачання та водовідведення, освітніх і медичних закладів, розвиток енергетичної та цифрової інфраструктури. Такий підхід також сприяє зміцненню інституційної спроможності, підвищенню прозорості управління та активізації участі громадян у прийнятті рішень [2].

Успішні приклади співробітництва між територіальними громадами в Україні включають партнерство громад під час воєнного стану та повоєнного відновлення. Це було обговорено на експертному засіданні «Співробітництво територіальних громад задля відновлення та розвитку», де команда Міністерства розвитку

громад, територій та інфраструктури України, представники Уряду, голів територіальних громад та міжнародних партнерів обговорювали питання партнерства громад у важких умовах. Іншим прикладом успішного співробітництва є активізація міжнародного співробітництва територіальних громад протягом двох років повномасштабної війни [12].

Такі структури дозволяють застосовувати стандартизовані підходи до планування, оцінки та моніторингу інфраструктурних проектів. Паралельно з організаційним зміцненням громад необхідно розвивати партнерські форми управління такі як: державно-приватне партнерство, концесії, корпоративні платформи та фонди розвитку територій. Дослідження Світового банку доводять, що ефективні моделі державно-приватного партнерства у місцевій інфраструктурі сприяють залученню інвестицій, технологій і управлінського досвіду приватного сектору.

Антонюк Н.А., Процик О.С., Любка В.В., Жеребук Ю.-Д.Р., Савка В.Б. стверджують, що ефективна система управління в сучасних умовах повинна бути адаптивною, науково обґрунтованою та орієнтованою на довгостроковий розвиток. Сталий соціально-економічний розвиток територіальних громад можливий лише за умови гармонізації інституційного середовища, зміцнення фінансової спроможності, професіоналізації управлінського персоналу та активної участі мешканців у прийнятті рішень. Під ефективністю громад розуміється їхня здатність самостійно задовольняти потреби населення у сферах освіти, соціального захисту, охорони здоров'я, культури та комунальних послуг, мінімізуючи при цьому фінансування з державного бюджету та розвиваючи місцеву інфраструктуру [1, с. 217].

На основі аналізу теоретичних і практичних підходів доцільно виокремити ключові напрями вдосконалення механізму управління розвитком інфраструктури територіальних громад:

1. стратегічна інтеграція планування, яка ґрунтується на поєднанні місцевих стратегій розвитку з регіональними та державними програмами;
2. розвиток фінансових механізмів, передбачає впровадження муніципальних облігацій, залучення грантів міжнародних донорів, використання фондів регіонального розвитку;
3. інноваційні технології управління включають застосування цифрових платформ для моніторингу інфраструктури, систем GIS, інтелектуальних транспортних рішень;
4. підвищення кадрового потенціалу орієнтовано на навчання фахівців з публічного управління та проектного менеджменту;
5. участь громади та прозорість орієнтовано на розширення практик публічних консультацій, бюджету та участі електронного звітування;
6. стійкий та «зелений» підхід має на меті використання енергозберігаючих технологій, розвиток відновлюваних джерел енергії, екологічно дружніх транспортних рішень;

Реалізація зазначених напрямів сприятиме

побудові адаптивної системи управління інфраструктурним розвитком, яка поєднує економічну ефективність, соціальну справедливість і екологічну відповідальність.

Управління розвитком інфраструктури територіальних громад має стати центральним елементом місцевої політики відновлення та зростання. Сучасні умови вимагають переходу до інноваційно-орієнтованої моделі управління, заснованої на партнерстві, стратегічному мисленні та цифрових інструментах. Водночас необхідна державна підтримка, яка передбачає нормативне, фінансове й методичне забезпечення управління розвитком інфраструктури територіальних громад задля посилення інституційної спроможності громад.

Таким чином, ефективне управління інфраструктурним розвитком є детермінантою сталого розвитку територіальних громад, забезпечуючи зростання добробуту населення, зміцнення економічного потенціалу та інтеграцію України в європейський простір стійких міст і громад.

Висновки. Отже, проведене дослідження дало змогу узагальнити теоретичні та практичні аспекти управління розвитком інфраструктури в територіальних громадах України. Встановлено, що інфраструктурний розвиток виступає базовою умовою економічної

стабільності, соціальної згуртованості та конкурентоспроможності територій. Сутність управління розвитком інфраструктури полягає у цілеспрямованому впливі органів місцевого самоврядування на процеси формування, модернізації та функціонування інфраструктурних об'єктів з метою задоволення потреб населення й підтримки економічної активності. Таке управління має спиратися на системний, стратегічний і партнерський підходи. Розбудова сучасної системи управління розвитком інфраструктури має стати пріоритетом державної політики регіонального та місцевого розвитку. Її ефективність визначатиметься здатністю громад до стратегічного планування, партнерської взаємодії та інноваційної адаптації у мінливих умовах соціально-економічного середовища. У дослідженні встановлено, що напрямками вдосконалення механізму управління розвитком інфраструктури територіальних громад мають стати: стратегічна інтеграція планування, розвиток фінансових механізмів, інноваційні технології управління, підвищення кадрового потенціалу та участь громади у стійкому і «зеленому» підходах.

Наразі виникає необхідність у розробленні методичних підходів до оцінювання ефективності інфраструктурних проєктів на рівні громад, що і визначає перспективи подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Антонюк Н.А., Процик О.С., Любка В.В., Жеребук Ю.-Д.Р., Савка В.Б. (2023). Система управління соціально-економічним розвитком територіальних громад у сучасних інституційних умовах. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична, Вип. 36. С. 217–224. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7794831>
2. Балдинюк В.М. (2004). Співробітництво територіальних громад України: виклики та перспективи. Економіка та суспільство, Вип. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-29>
3. Беновська Б. (2021). Соціальна інфраструктура територіальних громад: інтереси стейкхолдерів. Галицький економічний вісник, Т. 69. № 2. С. 14–23. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/35295>
4. Віленчук О.М., Андрусенко Н.В., Мартинова Л.Б. (2023). Соціально-економічне планування та управління інфраструктурним розвитком у сільських громадах. Економічний простір, № 187. С. 84–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-14>
5. Герцег В.А. (2021). Інституційне забезпечення інфраструктурного розвитку територій сільської місцевості. Актуальні проблеми економіки, Вип. 7-8. С. 241-242. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45912>
6. Готра В.В., Ковач А.Я. (2021). Вплив процесу децентралізації на розвиток сільських територій. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка», № 1(57). С. 30–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2021_1_5
7. Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. (2019). Децентралізація влади : порядок денний на середньострокову перспективу. Аналітична доповідь. Київ : НІСД. 115 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/2019.pdf>
8. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>
9. Недбалюк О.П., Дем'янишина О.А. (2020). Системний підхід до формування сучасної інфраструктури управління розвитком територіальних громад. Державне управління: удосконалення та розвиток, № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.8.51>
10. Пальчук В. (2019). Розвиток інфраструктури громад у рамках реалізації децентралізації влади в Україні. Україна: події, факти, коментарі, № 12. С. 65–73. URL: <https://surl.li/uzidia>
11. Пронько Л.М., Колесник Т.В., Гуцол М. (2024). Вплив децентралізації на ефективність управління в об'єднаних територіальних громадах України. Економіка і суспільство, Вип. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-62>
12. Роль держави у розвитку інфраструктури сільських територій в Україні: проблеми та перспективи. (2023). Village-Life.biz. URL: <https://village-life.biz/rol-derzhavy-u-rozvytku-infrastruktury-silskykh-terytorij>
13. Толкованова В.В., Журавель Т.В. та ін. (2016). Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – MMC) : навч.-практ. посібник. Київ, 154 с. URL: <https://surl.li/mjxyss>

References:

1. Antoniuk, N.A., Protsyk, O.S., Liubka, V.V., Zhrebukh, Yu.-D.R., & Savka, V.B. (2023). Systema upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom terytorialnykh hromad u suchasnykh instytutsiinykh umovakh [The system of management of socio-economic development of territorial communities in modern institutional conditions]. Scientific notes of Lviv University of Business and Law. Economic series. Legal series, Iss. 36. Pp. 217–224. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7794831> [in Ukrainian].
2. Baldyniuk, V.M. (2004). Spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad Ukrainy: vyklyky ta perspektyvy [Cooperation of Territorial Communities of Ukraine: Challenges and Prospects]. Economy and Society, Iss. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-29> [in Ukrainian].
3. Benovska, B. (2021). Sotsialna infrastruktura terytorialnykh hromad: interesy steikholderiv [Social infrastructure of territorial communities: interests of stakeholders]. Galician Economic Bulletin, Vol. 69. No. 2. Pp. 14–23. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/35295> [in Ukrainian].
4. Vilenchuk, O.M., Andrusenko, N.V., & Martynova, L.B. (2023). Sotsialno-ekonomichne planuvannia ta upravlinnia infrastrukturnym rozvytkom u silskykh hromadakh [Socio-economic planning and management of infrastructure development in rural communities]. Economic Space, No. 187. Pp. 84–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-14> [in Ukrainian].
5. Hertseh, V.A. (2021). Instytutsiine zabezpechennia infrastrukturnoho rozvytku terytorii silskoi mistsevoli [Institutional support for the infrastructural development of rural areas]. Current problems of economics, Vol. 7-8. Pp. 241–242. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45912> [in Ukrainian].
6. Hotra, V.V., & Kovach, A.Ia. (2021). Vplyv protsesu detsentralizatsii na rozvytok silskykh terytorii [The impact of the decentralization process on the development of rural areas]. Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series «Economy», No. 1(57). Pp. 30–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2021_1_5 [in Ukrainian].
7. Zhalilo, Ya.A., Shevchenko, O.V., Romanova, V.V. ets. (2019). Detsentralizatsiia vlady : poriadok dennyi na serednostrokovu perspektyvu [Decentralization of power: an agenda for the medium term]. Analytical report. Kyiv : NISD. 115 p. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/2019.pdf> [in Ukrainian].
8. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia [Monitoring the process of decentralization of power and reform of local self-government]. Decentralization. URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring> [in Ukrainian].
9. Nedbaliuk, O.P., & Demianyshyna, O.A. (2020). Systemnyi pidkhid do formuvannia suchasnoi infrastruktury upravlinnia rozvytkom terytorialnykh hromad [A systematic approach to the formation of a modern infrastructure for managing the development of territorial communities]. Public Administration: Improvement and Development, No. 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.8.51> [in Ukrainian].
10. Palchuk, V. (2019). Rozvytok infrastruktury hromad u ramkakh realizatsii detsentralizatsii vlady v Ukraini [Development of community infrastructure within the framework of the implementation of decentralization of power in Ukraine]. Ukraine: events, facts, comments, No. 12. Pp. 65–73. URL: <https://surl.li/uzidia> [in Ukrainian].
11. Pronko, L.M., Kolesnyk, T.V., & Hutsol, M. (2024). Vplyv detsentralizatsii na efektyvnist upravlinnia v obiednanykh terytorialnykh hromadakh Ukrainy [The impact of decentralization on the efficiency of governance in united territorial communities of Ukraine]. Economy and Society, Iss. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-62> [in Ukrainian].
12. Rol derzhavy u rozvytku infrastruktury silskykh terytorii v Ukraini: problemy ta perspektyvy [The role of the state in the development of infrastructure in rural areas in Ukraine: problems and prospects]. (2023). Village-Life.biz. URL: <https://village-life.biz/rol-derzhavy-u-rozvytku-infrastruktury-silskykh-terytorij> [in Ukrainian].
13. Tolkovanova, V.V., Zhuravel, T.V. ets. (2016). Spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad (mizhmunitsypalne spivrobitnytstvo – MMS [Cooperation of territorial communities (intermunicipal cooperation - IMC)] : educational and practical manual. Kyiv, 154 p. URL: <https://surl.li/mjxyss> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 04.11.2025 р.

Дата прийняття статті до друку: 24.11.2025 р.